

Kailas

Traduction de Sébatien Cagnoli

Uuno Kailas Heinolasta Nizzaan

Sata vuotta musiikkia ja runoutta Nizzan ja Suomen välillä

21. lokakuuta 2015, klo 18:00
Suomalaisen Kirjallisuuden Seura
Hallituskatu 1, Helsinki

Emé l'autourisacioun de l'autour

Avans-prepaus

Voici un ouvrage qui vient d'être publié à Helsinki et qui contient des poèmes finlandais en 3 langues : finnois, occitan niçois et français.

*L'auteur **Sébastien Cagnoli** est né (1976) et a grandi entre mer et montagne.*

Formé à Nice (où il met en alexandrins de la poésie grecque antique), il obtient par hasard un diplôme d'ingénieur à Centrale Nantes (où il pratique le tournage et le fraisage) et un emploi de cadre en entreprise en Île-de-France. Pendant ce temps, il effectue un séjour technico-culturel au Japon et soutient un master de recherche en langues, cultures et sociétés du monde aux Langues O'.

Écrivain d'expression française, il est l'auteur de nouvelles et de pièces de théâtre, ainsi que d'un roman en trois phrases. Il cherche aussi à partager avec le public francophone les œuvres d'auteurs étrangers, notamment dans les domaines finnois (de la poésie expressionniste d'Uuno Kailas aux romans contemporains de Sofi Oksanen), anglais (de A.E. Housman à Philip Ridley), américain (Thornton Wilder), etc.

Sébastien Cagnoli a collaboré avec l'Université Keiō (Yokohama & Tōkyō), l'Inalco (CREE, Paris), l'Université d'État de Syktyvkar et l'Université de Helsinki (Helsinki Collegium for Advanced Studies).

Chercheur indépendant en langues et civilisations, il est l'auteur de travaux sur les littératures ouraliennes - en particulier la littérature komie, dont il a traduit de la poésie épique d'auteurs soviétiques, ainsi que des poèmes et pièces de théâtre d'auteurs contemporains. Depuis 2007, il entretient des échanges culturels entre les pays komi et niçois. L'observation du statut des peuples ouraliens et de leurs langues l'a conduit à aborder sous une nouvelle perspective l'histoire du Comté de Nice et le statut de la culture niçoise.

Uuno Kailas Heinolasta Nizzaan

**Sata vuotta musiikkia ja runoutta Nizzan ja Suomen
välillä**

Uuno Kailas Heinolasta Nizzaan - Sata vuotta musiikkia ja runoutta Nizzan ja Suomen välillä, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, 21. lokakuuta 2015.

Konsertin suunnittelu ja esittelytekstit: kääntäjä Sébastien Cagnoli, Helsingin yliopiston tutkijakollegiumin kääntäjäohjelma. Ohjelmaa rahoittaa Alfred Kordelinin säätiö.

Suomennos: Helsingin yliopiston tutkijakollegium.

Kansikuva: Apollo 1923. SKS, Kirjallisuusarkisto.

Takakansi: SC.

Sivu 14: Väinö Kunnaksen kuvitus runokokoelmassa *Paljain jaloin*, 1928.

© Tekijät

Julkaisija: Helsingin yliopiston tutkijakollegium

ISBN 978-951-51-1665-9

Painanut Unigrafia, Helsinki 2015

OHJELMA

Armas Launis (1884-1959)

Neljä kappaletta pianolle

1. Idylli
2. Intermezzo
3. Elegia
4. Impromptu

Oopperasta *Kullervo* (1917)

- Alkusoitto toiseen näytökseen (sov. Alex Freeman ja Amédée Briggen)
- Peikot peijaita pitävi
- Kullervon kehtolaulu *

Yrjö Kilpinen (1892-1959)

Viisi laulua Uno Kailaan runoihin, op. 73 (1929) *

1. Autio maa
2. Tuutulaulu
3. Pilvilaulu
4. Paljain jaloin
5. Palava laulu

Taneli Kuusisto (1905-1988)

Suomalainen rukous, op. 27b no. 2 (1939) *

Finaali, op. 40 no. 3 (1946) *

Joonas Kokkonen (1921-1996)

Neljä laulua Uuno Kailaan runoihin (1944-1953) **

1. Adagio
2. Peitetyt kasvot
3. Enkeli
4. Finaali

Henri-Claude Fantapié (s. 1938)

Tyhmät ja viisaat, kolme laulua Uuno Kailaan ja Anja Kosonen-Fantapién runoihin (2015) **
[suomen, nizzan ja ranskan kielillä]

1. Olit poissa
2. Tyhmät ja viisaat
3. Eikö se mikä kerran on rakkautta

(ensiesitys)

Uuno Kailaan runoja luetaan suomeksi, nizzaksi ja ranskaksi.

Maiju Vaahtoluoto, mezzosopraano *

Ulla Bürger, sopraano **

Amédée Briggen, piano

Kesto: noin 1 t 15 min.

ESIPUHE

Saatuani residenssipaikan suomalaisen kirjallisuuden ranskantajana Helsingin yliopiston tutkijakollegiumissa mieleeni alkoi tulvia ideoita. Koin paikan myös hienoksi mahdollisuudeksi kunnioittaa Suomen ja kotipaikkani Nizzan välisiä pitkiä mutta vähemmän tunnettuja kulttuurisuhteita. Harva esimerkiksi tietää, että runoilija **Uuno Kailas** kuoli Nizzassa vuonna 1933. Tai että sinä talvena, vähän ennen kuolemaansa, Kailas tapasi kaupungissa toisen merkittävän suomalaisen taiteilijan, kaupunkiin asettuneen säveltäjä **Armas Launiksen**. Tästä kohtaamisesta sai alkunsa idea illasta, jossa yhdistyisivät runous ja musiikki, Suomi ja Nizza.

Illan ohjelma kattaa suomalaista musiikkia sadan vuoden ajalta - Armas Launiksen *Kullervosta* (1917) **Henri-Claude Fantapién** maailman ensi-iltaan *Tyhmät ja viisaat* (2015). Mukana on Kailaan aikalaissäveltäjä **Yrjö Kilpinen** (1929) sekä **Taneli Kuusisto**, jonka sävellyksistä erityisesti *Suomalainen rukous* (1939) tulkitsee 1930- ja 1940-lukujen vaikeita aikoja. Sotien jälkeiseltä ajalta (1944-1953) esitetään **Joonas Kokkosen** teoksia laululle ja pianolle. Myöhemmät, laajemat kokonaisuudet kuorolle tai orkesterille eivät olleet tässä tilassa mahdollisia. 2000-luvulle päästään Fantapién sävellysten myötä.

Henri-Claude Fantapié syntyi Nizzassa 1938. Säveltäjänä, kapellimestarina, opettajana ja radiotuottajana hän on tehnyt suuren työn suomalaisen musiikin tunnetuksi tekemiseksi Ranskassa ja muualla maailmassa. Yhdessä vaimonsa **Anja Kosonen-Fantapién** kanssa hän on julkaissut ranskan-kielisen tietokirjan suomalaisen musiikin historiasta. Hänen sikermänsä on myös tunnustus Anjan elämän-mittaiselle työlle suomalaisen musiikin ja kirjallisuuden hyväksi. Sikermän runot esitetään kolmella kielellä - suomeksi,

nizzaksi sekä ranskaksi - muistuttamaan Suomen ja Nizzan välisistä historiallisista ja kulttuurisista suhteista sekä molempien alueiden monikielisyydestä.

Tässä yhteydessä on syytä kertoa hieman Nizzan moninaisesta kieliperinteestä. Nizzan kieli (nizzaksi: *Nissart*) kuuluu provensaalin, lengadocianin ja katalaanin ohella oksitaano-romaaniseen kieliperheeseen. Se on näistä kielistä maantieteellisesti itäisin ja syrjäisin, sijaitseehan Nizzan kreivikunta Provencen, Piemonten ja Ligurian välillä. Sitä puhuttiin yleisesti 1900-luvun alkupuolelle asti. Italian ja ranskan kielet kuuluvat puolestaan italoromaaniseen ja galloromaaniseen kieliperheeseen. Alueen hallintokielenä ranska kumosi italian vuonna 1860 Nizzan siirtyessä osaksi Ranskaa.

Mutta palatkaamme takaisin illan taiteilijoihin. Armas Launis, säveltäjä ja musiikkietnografi, nautti suosiosta 1910-luvun Suomessa. Hänen ensimmäiset oopperansa olivat niin suosittuja, että hänelle myönnettiin stipendi Välimeren matkailua varten. Hän keräsi melodioita ja vaikutteita Pohjois-Afrikassa ja asettui sen jälkeen Nizzaan. Launis vietti suurimman osan elämästään ulkomailla, mikä on voinut olla syynä myös sille, että hänet pitkälti unohdettiin kotimaassaan. Jotta säveltäjän työ tulisi paremmin tunnetuksi, Henri-Claude ja Anja Fantapié perustivat vuonna 2001 Armas Launis -seuran. He myös mahdollistivat norjansaamelaisten kansallissankarista Aslak Hetasta kertovan oopperan toteutuksen. Teos sai ensi-iltansa vuonna 2004 (kapellimestarina **Sakari Oramo**). Viimeisin *Musiikki*-lehden tuplanumero (3-4/2014) on keskittynyt Armas Launisen teosten ja uran esittelyyn.

”Uuno Kailas - Heinolasta Nizzaan” konsertissa kuullaan kolme esimerkkiä *Kullervo*-oopperasta. Teoksen ensi-ilta oli Suomen suuriruhtinaskunnassa helmikuussa 1917. Se käännettiin ranskaksi ja esitettiin Nizzassa helmikuussa 1940. Konsertin yhteydessä kerättiin rahaa sodasta kärsivälle

Suomelle. Kyseessä oli ensimmäinen koskaan Ranskassa esitetty suomalainen ooppera.

Vuonna 1931 Uuno Kailaalla diagnosoitiin vakava keuhkotuberkuloosi. Terveydellisistä syistä hänelle suositeltiin muuttoa Nizzaan, missä hän vietti elämänsä viimeiset viikot ja tutustui suomalaisyhteisöön, erityisesti Armas Launiksen perheeseen. Uuno Kailas kuoli marraskuun 22. päivänä vuonna 1933. Hänen tuhkinsa on haudattu Helsingin Hieta-
niemen hautausmaalle.

Uuno Kailaan ja Armas Launiksen ajoista lähtien Nizzan suomalaisyhteisö on jatkanut kasvuaan. Suomen ja Nizzan välillä voi nähdä sillan, nyt ehkä todempana kuin koskaan. Sitä vahvistavat myös tämän konsertin esiintyjät: kaksi laulajaa Sibelius Akatemiasta ja pianisti Nizzan konservatoriosta.

Haluan tämän kirjasen myötä jättää kirjoitetun muistijäljen tapahtumasta. Konserttiohjelman ja henkilöesittelyjen lisäksi mukana on kokoelma runoja suomeksi, nizzaksi ja ranskaksi.

Sébastien Cagnoli

Uno Kailas, Armas Launisen vaimon Ainin ja tyttären Astan kanssa Gourdonissa (lähellä Nizzaa) talvella 1932/1933. Valokuvaaja Armas Launis.

SÄVELTÄJÄT

Armas Launis (1884-1959) on Hämeenlinnassa syntynyt suomalainen säveltäjä. Hänen ensimmäiset oopperansa saivat vaikutteita Aleksis Kiven tuotannosta: *Seitsemän veljestä* nähtiin ensi-illassa 11. huhtikuuta 1913 ja *Kullervo* 28. helmikuuta 1917. Molemmat oopperat olivat suomenkielisiä ja saivat innostuneen vastaanoton aikana, jolloin Suomi yritti vapautua Venäjän vallan alta.

1920-luvun alkupuolella *Kullervo* esitettiin uudestaan Suomessa, ja Launis keskittyi *Aslak Hetta* -oopperan tekoon. Oopperan teemana on saamelaisten kansannousu Kautokeinosssa. Hän lainasi teokseen saamelaisten loitsuja, joikusävelmiä ja shamanistista loveenlankeamista. Samaan aikaan hän matkusti paljon erityisesti Välimeren alueella: Italiassa, Algeriassa, Marokossa, Tunisiassa. Nizzaan hän asettui perheineen vuonna 1930.

Nizzassa Launis oli tiiviisti mukana paikallisessa kulttuurielämässä ja olennainen osa Nizzan suomalaisyhteisöä. Launis oli myös hyvin kiinnostunut Nizzan kielestä, jota valtaosa väestöstä puhui. Uno Kailas saapui hänen vieraakseen vuonna 1932 parantumaan tuberkuloosistaan. Launis kirjoitti artikkelin runoilijan viimeisistä päivistä *Kansan Kuvalehteen* (19/1933).

Mutta kuinka säilyä kuuluisana suomalaisten oopperoiden säveltäjänä, kun asuu ”Côte d’Azurella”? Kävi, kuten moni taiteilija pelkää itselleen käyvän. Hänet unohdettiin. *Jehudith* -ooppera, jonka hän sävelsi Nizzassa ja joka valmistui vuonna 1940 jäi julkaisematta. Siitä esitettiin ainoastaan muutamia katkelmia radiolähetyksessä vuonna 1954.

Armas Launiksen tunnetuin ooppera on *Kullervo*. Se kuultiin Nizzassa ensimmäisen kerran radioesityksenä 30. heinäkuuta 1938, kapellimestarina Charles Boisard. Ensimmäinen konserttiesitys oopperalle saatiin puolestaan 22. helmikuuta 1940 ”Palais de la Méditerranéessa”, jolloin kapellimestarina oli Henri Tomasi ja ohjaajana Marcel Sablon. Tämä oli ensimmäinen kerta kun suomalainen ooppera esitettiin Ranskassa. Esityksellä kerättiin varoja talvisodassa kamppailevalle Suomelle. *Kullervon* uusi radioesitys Monte-Carlon Radiossa kuultiin lokakuun 22. päivänä 1947. Kapellimestarina toimi myös silloin Charles Boisard.

Launis sävelsi kaksi muutakin oopperaa, *Oli kerran* (1944) ja *Jäiset liekit* (1957) ilman orkesterisovitusta. Hän kuoli vuonna 1959 Nizzassa ja hänet on haudattu Itä-Nizzan hautausmaalle.

Vuonna 1922 sävelletty *Aslak Hetta* -ooppera sai kantaesityksensä Finlandia-talossa vasta vuonna 2004. Sen esitti Radion sinfoniaorkesteri Anja Fantapién kummipojan, Sakari Oramon johdolla.

Yrjö Kilpinen (1892-1959) syntyi Helsingissä ja aloitti musiikkiopintonsa vuonna 1907. Hän jatkoi opintojaan Wienissä ja Berliinissä, ja hänelle syntyi intohimoinen suhde saksalaiseen kulttuuriin. Suomessa häntä opettivat Toivo Kuula, Väinö Raitio ja Ilmari Krohn.

Lyhyen ekspressionistisen kauden jälkeen hän omaksui 1920-luvulla uusklassisen tyylin mikä säilyi hänelle tunnusomaisena tyyliuuntana hänen uransa loppuun asti. Kilpinen sävelsi noin 800 kappaletta laululle ja pianolle, ja hänen kuuluisin liedinsä lienee *Lippulaulu* (1925), jota kuulee soitettavan liputuspäivinä. Repertuaariin kuuluu lisäksi joitain sonaatteja pianolle ja sellolle.

Kilpinen kirjoitti Kailas-sikermän vuonna 1929. Suurin osa hänen käyttämistään säkeistä on peräisin runoilijan viimeisestä kirjasta *Paljain jaloin*. Tämä ”vintage”-sikermä tuo kiinnostavan näkökulman Kailaan runoihin hänen omana aikanaan ja hänen uransa keskivaiheilla.

1930- ja 1940-luvuilla Yrjö Kilpinen oli hyvin tunnettu ja pidetty säveltäjä. Hänen tukensa Natsi-Saksalle ja suomalaisille oikeistopuolueille loi sotien jälkeen Kilpisen ylle synkän varjon ja jätti hänet lopulta suomalaisen musiikkielämän ulkopuolelle. Hän kuoli Helsingissä toinen päivä maaliskuuta 1959.

Taneli Kuusisto (1905-1988) syntyi Helsingissä, opiskeli Savonlinnassa ja Helsingin yliopistossa. Hän erikoistui Helsingin konservatoriossa opettajinaan muun muassa Ilmari Hannikainen, Erkki Melartin ja Elis Mårtenson. Valmistuttuaan säveltäminen ja urut pääaineena vuonna 1935 hän jatkoi opintojaan Pariisissa, Leipzigissa ja Stuttgartissa.

Taneli Kuusisto imi ensin vaikutteita Skrjabinilta ja vuonna 1933 valmistuneessa pianosonaatissa voi kuulla uusbarokkisia vaikutteita. Syksyllä 1939 Yleisradio tilasi häneltä sävellyksen Uno Kailaan runoon *Suomalainen rukous*. Talvisota teki tästä isänmaallisesta kuorosävellyksestä rakastetun. Nykyisin se on virsi numero 584 Suomen evankelisluterilaisen kirkon virsikirjassa. Karjalan kannaksen tapahtumat ja tunnelmat näkyvät myös vuonna 1944 valmistuneessa sinfonisessa balladissa *Laatokka*. Sotien jälkeen hän sävelsi *Toccatan* (1953), orkesteri sävellyksen, jossa voi kuulla Bartokin vaikutuksen.

Kuusisto työskenteli Sibelius Akatemiassa opettajana, kirkko-musiikkiosaston johtajana (1955-1957), vararehtorina (1956-1959) ja rehtorina (1959-1971). Akateemisen uransa ohella hän sävelsi elokuvamusiikkia, johti Suomen Kansallisoopperan kuoroa ja toimi Töölön seurakunnan urkurina. Vuonna 1965 hän julkaisi kokoelman tekstejä otsikolla *Musiikkimme eilispäivää*. Taneli Kuusisto kuoli Helsingissä 30. maaliskuuta 1988.

Joonas Kokkonen (1921-1996) syntyi 13. marraskuuta 1921 Iisalmessa. Valmistuttuaan Helsingin yliopistosta filosofian kandidaatiksi pääaineena musiikkitiede hän opiskeli pianonsoittoa Ilmari Hannikaisen johdolla. Hän oli myös muun muassa Aarre Merikannon oppilas ja sai jo nuorena huomiota lahjakkaana säveltäjänä.

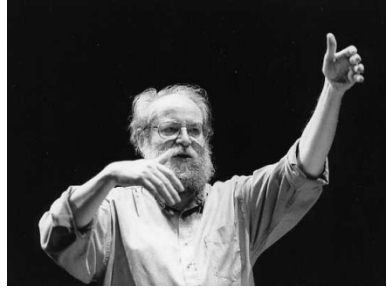
Neljän kuuluisan sinfonian lisäksi hän sävelsi kolme jousikvartettoa ja yhden sellokonsertin. Hänen oopperansa *Viiimeiset kiusaukset* esitettiin ensimmäisen kerran Suomen Kansallisoopperassa vuonna 1975. Yhdessä Aulis Sallisen *Ratsumies*-oopperan kanssa se aloitti uuden aikakauden suomalaisessa oopperassa.

Joonas Kokkonen on tehnyt myös useaita sikermiä laululle ja pianolle. *Neljä laulua Uno Kailaan runoihin* -sarjasta ”Adagio” oli sävelletty jo vuonna 1944. Kolme muuta runoa sävellettiin sodan jälkeen. Uno Kailaan ja Katri Valan kaltaisten klassikoiden lisäksi Kokkonen sävelsi lauluja aikalaisrunoilijoiden teoksiin. *Kolme laulelmaa Einari Vuorelan runoihin* vuonna 1940 ja *Sub rosa* Eeva-Liisa Mannerin teksteihin valmistui vuonna 1970.

Joonas Kokkonen oppilaina on ollut joukko lahjakkaita opiskelijoita kuten Aulis Sallinen, Paavo Heininen, Erkki Salmenhaara, Pehr Henrik Nordgren ja Mikko Heiniö. Kokkonen kuoli Järvenpäässä 2. lokakuuta 1996.

Henri-Claude Fantapié (s. 1938)

on Nizzasta kotoisin oleva kapellimestari, pedagogi, säveltäjä ja musiikkitieteilijä. Hän on opiskellut Nizzassa, Monacossa ja Pariisissa opettajinaan muun muassa Igor Markevitch ja Henri Dutilleux. Hän on saanut useita kansainvälisiä tunnustuksia säveltämisestä ja orkesterijohtamisesta, ja työskennellyt opettamisen ja säveltämisen parissa vuodesta 1975. Fantapié on ollut konservatorion rehtorina vuosina 1965-2000. Hänelle on myönnetty Suomen Leijonan ritarikunnan kunniamerkki.

Monet hänen töistään ovat saaneet vaikutteita joko Suomen tai Välimeren kulttuurista: *Kalevan Kaikuja* klarinetille ja jousille; *Une toute petite mélancolie provisoire du Professeur K. au Professeur K.* Jousille; *La plus que triste, valse tristounette* jousille; *Passecaille ligure* orkesterille; musiikki Jean Vigon mykkäelokuvaan *À propos de Nice*. Hänen hengellisiä töitään ovat muun muassa *Salve Regina* ja *Stabat Mater*. Sinfoninen kehtolaulu *Comme un jardin bleu d'amour* on omistettu hänen edesmenneelle vaimolleen Anja Fantapiélle. Kapellimestarina hän on johtanut monia Sibeliuksen, Magnus Lindbergin, Armas Launiksen ja Erkki Salmenhaaran kappaleita.

Henri-Claude Fantapién kiinnostus runouteen näkyy sikermissä *Kolme laulua Jean-Luc Moreaun teksteihin* (kuorolle, fagotille ja jousikvintetolle), *Contes et comptines* (san. J.-L. Moreau ja A. Fantapié, sopraanolle, mezzosopraanolle, lapsikuorolle, jousille ja lyömäsoittimille), □□□□ □□□□□□□□ (Odysseas Elytisen sanoihin kappelikuorolle), *Confluences* (orkesterille, Anja Fantapién kolmelle runolle).

Hän on kirjoittanut artikkeleita ja kirjoja orkesterijohtamisesta, sekä virolaisesta, suomalaisesta ja muusta pohjoismaalaisesta musiikista. Hän on myös rekonstruoinut, sovittanut ja esittänyt useita Armas Launiksen teoksia.

RUNOILIJAT

”Uuno Kailaan innostus oli jotakin tarttuvaa”, kirjoitti Mika Waltari **Uuno Kailaasta** (1901-1933), yhdestä sotien välien ajan suosituimmasta suomalaisesta runoilijasta. Hänen tiensä runoilijana kulki Baudelairin ja tämän seuraajien, symbolistien ja ekspressionistien, vanavedessä. Hän oli ehtymätön kauneuden ja absoluutin etsijä mutta kulki runoilijana kohti tyyneyttä ja alistuneisuutta ihmiskohtalon edessä.

Uuno Kailas syntyi Frans Uuno Salosena marraskuun 29. päivä 1901 Heinolassa. Hänen vanhempansa olivat maanviljelijöitä. Äiti menehtyi kaksi vuotta Kailaan syntymän jälkeen, isä löysi uuden vaimon ja muutti pois. Kaikki hänen sisaruksensa kuolivat nuorina ja hän oli lopulta ainut Heinolan kodista selvinnyt lapsi. Hän kasvoi setänsä, tätinsä ja syvästi uskonnollisen isoäitinsä kasvatuksessa.

Suomen sisällissodan ja valkoisten voiton jälkeen osalla suomalaisista oli kunnianhimoisia suunnitelmia: he halusivat liittää itäisen Karjalan osaksi itsenäistä Suomea, liikuttaa rajaa kauemmas itään. Uuno Kailas oli yksi heistä. Hän liittyi 18-vuotiaana vapaaehtoisena armeijaan vapauttaakseen Itä-Karjalan bolševikkien vallasta. Tämä Aunuksen retki oli päättyä katastrofiin. Kailas otettiin kiinni ja häntä rangaistiin, mutta traagisinta oli, että hänen paras ystävänsä Bruno Schildt kuoli rintamalla. Parhaan ystävän kuolema ja sen jättämä syyllisyyden tunne vainosi Uuno Kailasta koko hänen loppuelämänsä ajan.

1920-luvulla Kailas opiskeli estetiikkaa ja kirjallisuutta Helsingin yliopistossa. Hän aloitti kritiikkien ja käännösten julkaisemisen, kirjoitti *Helsingin Sanomiin* ja kirjallisuuslehti *Nuoreen Voimaan*. Hän kiinnostui ekspressionistisesta liikkeestä, joka kehittyi saksankielisellä ja skandinaavisella kieli-

alueella, ja aloitti runojen kääntämisen. Hän käänsi muun muassa Edith Södergranin runoja, jotka julkaistiin *Suomen Kuvalehdessä* 1923. Vuonna 1922 häneltä ilmestyi ensimmäinen runokokoelma *Tuuli ja tähti*, mutta kritiikot eivät osoittaneet suurempaa kiinnostusta teosta kohtaan.

Vuosina 1923-1925 Kailas palveli Suomen armeijassa. Maa-ilmansotien välisenä aikana Suomi kärsi asemastaan rajamaana idän ja lännen välissä. Kailas unelmoi yhä vahvasta Suomesta länsimaisen kulttuurin vartijana Venäjän rajalla. Vaikka hän ei enää ollut näkemässä seuraavia sotia, Kailaan runot innoittivat suomalaisia myös talvija jatkosodassa. Esimerkiksi Taneli Kuusisto sävelsi *Suomalaisen rukouksen* ja Kailaan isänmaallisia runoja julkaistiin uudelleen vuonna 1941 ilmestyneessä antologiassa *Isien tie*.

Helsingissä Uuno Kailas liittyi *Tulenkantajiin* mutta hänen individualistinen luonteensa erotti hänet pian ryhmästä. Kailas tunsu enemmän yhteenkuuluvuutta muiden symbolisti- ja ekspressionistitaiteilijoiden kanssa. Hän julkaisi kaksi uutta runokokoelmaa - *Purjehtijat* (1925) ja *Silmästä silmään* (1926), joista jälkimmäinen osoittautui skandaaliksi: konservatiivinen sanomalehti *Kotimaa* syytti kirjailijaa siveettömyydestä. Elokuussa 1928 Kailas järkyttyi Yrjö Gustafsonin, Tulenkantajat-ryhmän jäsenen itsemurhasta. Kailas oli salaa rakastunut häneen. Kun lisäksi hänen ystävänsä Väinö Kunnas pian tämän jälkeen kuoli, oli se liikaa Kailaalle. Hän sairastui masennukseen ja vietti kokonaisen vuoden sairaalassa.

Elokuussa 1931 Kailas tapasi runoilija Kaarlo Sarkian, jonka kanssa hänellä oli lyhyt ja monimutkainen suhde. Seuraavana vuonna Kailaalla diagnosoitiin vakava keuhkotuberkuuloosi. Hänellä oli vain muutama kuukausi elinaikaa. Lääkäriensä neuvosta hän lähti Nizzaan viettämään elämänsä viimeiset viikot. Siellä hän tapasi pienen suomalaisyhteisön ja muodosti tiiviin suhteen erityisesti Armas Launiksen perheen kanssa. Kailas kuoli 22. maaliskuuta 1933.

Anja Kosonen-Fantapié (1941-2011) syntyi Turussa karjalaiseen perheeseen. Kolmivuotiaana hänet lähetettiin Ruotsiin sotalapseksi, mistä hän palasi vuotta myöhemmin perheensä luokse Helsinkiin. Anja Kosonen opiskeli kirjallisuutta ja musiikkitiedettä ja nautti tunnettujen taiteilijoiden, kuten runoilija Pentti Saarikosken seurasta. Vuonna 1961 WSOY julkaisi hänen runokokoelmansa *Kaupunki kääntyy*, teoksen, jossa herkkyys ja huumori yhdistyvät. Hän meni naimisiin säveltäjä Erkki Salmenhaaran kanssa ja he saivat kaksi lasta. Avioliitto päättyi kuitenkin eroon vuonna 1978, jonka jälkeen hän muutti asumaan Pariisiin.

Vuonna 1980 runoilija meni uudelleen naimisiin Nizzasta kotoisin olevan säveltäjä, kapellimestari Henri-Claude Fantapién kanssa. Hän alkoi opettaa suomea pariisilaisissa yliopistoissa. Anja Fantapié teki tunnetuksi suomalaista kulttuuria ja julkaisi sekä suomeksi että ranskaksi artikkeleita musiikista, kirjallisuudesta, kuvataiteista, ja toivotti nuoria suomalaisartistiteja tervetulleiksi Ranskaan.

Anja Fantapién kädenjälki näkyy ehkä silti selvimmin musiikin saralla. Fantapiét ovat tehneet suuren työn suomalaisen musiikin tunnetuksi tekemisessä ranskalaiselle yleisölle. Anja Fantapié on kääntänyt esittelytekstejä Ondine- ja Finlandia-teoksille ja kirjoittanut *Suomalaisen musiikin historian* ranskaksi miehensä Henri-Claude Fantapién kanssa. He perustivat yhdessä myös Armas Launis -seuran, jonka tarkoituksena on kehittää musiikin tutkimusta ja tehdä Launiksen musiikkia tunnetuksi.

Anja Fantapié omisti elämänsä taiteelle. Hän oli ehtymätön luovuuden ja energian lähde perheelleen, ystäville, kollegoille,

opiskelijoille, taiteilijoille ja laajemmalle yleisölle niin Ranskassa kuin Suomessakin. Henri-Claude Fantapié sävelsi hänen muistokseen sinfonisen kehtolaulun *Comme un jardin bleu d'amour*. Teoksen esitti ensimmäisen kerran kolumbia-lainen Calin filharmoninen orkesteri (Orquesta Filarmónica de Cali). Kapellimestarina toimi Alberto Guzmán Naranjo.

1961 ilmestyneen kokoelman lisäksi Anja Fantapié kirjoitti monia muita runoja, joista osa julkaistiin 2012 postuumisti kaksikielisenä kokoelmana *Minä olin se katse - J'étais ce regard*, ranskantajana Jean-Luc Moreau.

ESIINTYJÄT

Maiju Vaahtoluoto (mezzo-sopraano) tekee tällä hetkellä laulun maisteriopintoja Sibelius-Akatemiassa laulumusiikin osastolla opettajanaan Annika Ollinkari. Hänen aikaisempina laulunopettajinaan ovat toimineet muun muassa Sirkka Haavisto ja Tarja Pihlainen. Hän on valmistunut laulunopettajaksi Centria ammattikorkeakoulusta vuonna 2013 ja työskennellyt laulunopettajana kansalaisopistoissa. Mestarikursseilla hän on saanut oppia esimerkiksi Kirsi Tiihoselta sekä Harmut Hölliltä.

Vaahtoluoto oli kiinnitettyä Savonlinnan oopperajuhla-kuorossa vuosina 2008-2014. Oopperaroolleja Vaahtoluoto on laulanut Vaasan ja Kokkolan oopperoissa sekä Sibelius-Akatemian Oopperassa rooleinaan muun muassa Humperdinckin *Hannun ja Kertun Noita*, Rossinin *Il Viaggio a Reims*-oopperan Maddalena sekä Ilkka Kuusiston *Isänmaan Tyttärien* Tyyne. Keväällä 2015 Maiju Vaahtoluoto lauloi Lehrbubena Wagnerin *Nürnbergin Mestarilaulajissa* Suomen Kansallisoopperassa. Vaahtoluoto on esiintynyt Savonlinnan orkesterin sekä Pohjanmaan nuorten sinfonikkojen kanssa ja hän on laulanut alttosolistin osuudet Rossinin *Petite Messe Solennellessa* sekä Vivaldin *Gloriassa*. Hän konsertoi mielellään myös liedmusiikin parissa: huhtikuussa 2015 hänellä oli Sibelius-resitaali Savonlinnassa pianisti Maija Teikarin kanssa.

Ulla Bürger (sopraano) opiskelee Sibelius-Akatemiassa laulumusiikin osastolla ja Metropolia Ammattikorkeakoulussa laulupedagogiikan linjalla. Hänen draamattinen tulkintatyylinsä ja kaunis sensuelli lyyrinen äänensä tekevät hänestä mieliinpainuvan esiintyjän.

Bürger on laulanut solistina kirkkomusiikkiteoksissa, pitänyt lied-illoja ja teemakonsertteja sekä esiintynyt erilaisissa tilauskonserteissa, joiden ohjelmistossa on ollut eri tyyllilajien musiikkia klassisesta musikaalisävelmiin. Hänen ooppera-ohjelmistoonsa kuuluvat Musettan ja Liun roolit.

Amédée Brigen aloitti musiikkiopintonsa Nizzan konservatoriossa, missä hän opiskeli Paul Tortelierin johdolla ja voitti kurskinsa kamarimusiikkipalkinnon. Nizzan jälkeen hän jatkoi opintojaan Pariisin seudulla opettajinaan Catherine Collard sekä Germaine Mounier (*École normale de musique de Paris*). Myös Pariisissa hänet palkittiin, tällä kertaa pianosta.

Hän on toiminut laulunjohtajana (muun muassa Nizzan oopperassa), sekä säestäjänä ja opettajana. Tällä hetkellä hän opettaa pianon soittoa Nizzan konservatoriossa ja vastaa lahjakkaiden nuorien oppilaiden koulutuksesta.

Amédée Brigen esiintyy säännöllisesti solistina ja säestäjänä laulajille, tanssijoille ja näyttelijöille. Hän on ollut mukana myös kamarimusiikkikokoonpanoissa.

Vuonna 1993 Moskovassa lehdistö kiitti häntä lumoavasta sävyjen, värien ja sointien moninaisuudesta, joka tulee esille erityisesti Debussyn musiikkia tulkitessa.

KÄÄNTÄJÄT

Miquèu de Carabatta on kirjailijanimi Michel Pallancalle, nizzalaiselle kirjailijalle joka kirjoittaa oksitaanin ja ranskan kielellä. Valmistuttuaan etnologiasta hän työskenteli museologian alalla. Hän on julkaissut kirjan *Granges en montagne - Techniques traditionnelles de construction dans le haut Comté de Nice* (2002).

Lisäksi hän on kirjoittanut eri aikakauslehtiin, kuten *Lou Sourgentin* ja *Patrimoines du Haut Pays*, ja ollut mukana kirjoittamassa Gallimardin opasta *Parc national du Mercantour* (2002).

Michel Pallanca on kiinnostunut Nizzan kielellisen kulttuuri-perinnön säilyttämisestä ja toimii aktiivisena jäsenenä ja neuvonantajana ”Théâtre Niçois de Francis Gag” teatterikokoonpanossa. Teatterin on perustanut Francis Gag 1936. Pallanca on opettanut nizzan kieltä vuodesta 1999 lähtien ja on varapuheenjohtajana alueen paikalliskielten opettajayhdistyksessä. Hän on ollut mukana tekemässä nizzan kielistä opetusvideota *Jouan Badola vai à l’escola* (2001), ja toimittanut 1970-luvulta peräisin olevan radiokuunnelman *Li Minuta nissardi de Francis Gag*, jonka luultiin kadonneen. Pallanca on Oksitanian PEN:in jäsen, kirjoittanut useita palkittuja oksitaaninkielisiä novelleja, joita on julkaistu muun muassa kaksikielisessä kokoelmassa *Lo barròco funeral de paure Mèstre Simon-Pèire Sartre e autri nòvas* (2014). Michel Pallanca on toiminut Moulinetten kunnanvaltuutettuna vuodesta 2001 lähtien ja varapormestarina vuodesta 2008 lähtien.

Sébastien Cagnoli syntyi ja kasvoi Nizzassa. Hän opiskeli samassa lyseossa kuin Henri-Claude Fantapié - tämä tosin muutama vuosikymmen aiemmin - ja käänsi jo lukioaikana antiikin Kreikan runoutta ranskaksi. Hän luki itsensä insinööriksi ”*École Centrale de Nantes*” -

opinahjossa ja sai töitä IT-yrityksestä Pariisiin seudulta. Jo opiskeluaikana hän oli kiinnostunut eri kielistä ja kulttuurireistä. Hän matkusti opinto- ja kulttuurimatkalle Japaniin ja valmistui myöhemmin maisteriksi myös suomalais-ugrilaisista kielistä. Anja Fantapié oli yksi hänen opettajistaan.

Hän on kirjoittanut näytelmiä, novelleja ja ”kolmen lauseen romaanin” ranskaksi ja voittanut ”Prix du Jeune Écrivain”-palkinnon 2001. Cagnoli on halunnut edistää kansainvälisen kirjallisuuden tunnettavuutta ranskankielisessä maailmassa ja kääntänyt englantilaista (muun muassa A.E. Housman & Philip Ridley) ja amerikkalaista (Thornton Wilder) kirjallisuutta, sekä Uno Kailaan runoja (*La poussière d’or sous nos pas*, 2006) ranskan kielelle. Kääntäjän urallaan hän on keskittynyt erityisesti suomalaiseen kirjallisuuteen ja kääntänyt esimerkiksi Mikko Rimmisen ja Katja Ketun romaaneja.

Sébastien Cagnoli on tehnyt yhteistyötä seuraavien yliopistojen kanssa: Keio University (Yokohama & Tokio), Inalco (CREE, Pariisi), Syktyvkarin valtiollinen yliopisto (Venäjä). Tällä hetkellä hän on Helsingin yliopiston tutkijakollegiumin kääntäjäohjelman vieraana. Cagnoli on julkaissut esseitä ja kirjoja uralilaisesta kirjallisuudesta ja kääntänyt komin-kielistä neuvostoaikeista epiikkaa sekä runoja ja näytelmiä nykykirjailijoilta. Hän on ollut rakentamassa suhteita Komin ja Nizzan välillä vuodesta 2007. Suomalais-ugrialaisten kansojen ja kielten tuntemus on saanut hänet katsomaan uusin silmin myös Nizzan kreivikunnan historiaa ja sen kulttuuria.

Miquèu de Carabatta ja Sébastien Cagnoli ovat nizzantaneet yhdessä Sofi Oksasen romaanin *Kun kyyhkyset katosivat* (*Quora despareissèron lu colombs*, 2013). Käännösprojektia on tehty tunnetuksi yleisöille Nizzan alueella, ympäri Oksitania, Suomessa ja Siperiassa.

SANAT

Kullervon kehtolaulu

Tuuti lulla mun kuopustain,
kuopusta kulta-hasta!
Tuuti nuorena nukkumahan
nurjasta maailmasta.

Tuuti lulla mun tummaistani -
kuuletko laulun soivan?
Kuuset ne kotisi ikkunan alla
huojuvat surujen hoivan.

Maailma kiisti mun kuopuksein
äityen parmahilta.
Kiitos Ahti, kun palasit taas -
myöhä jo onkin ilta.

(Eino Leino)

Berceuse de Kullervo

Tuuti lulla, mon beau trésor,
tête bouclée et blonde.
Dors paisible en tes songes d'or,
dors à l'abri du monde.

Tuuti lulla, joins tes mains blanches
à la voix endormeuse
de la brise à travers les branches
qui chante sa berceuse.

Le monde m'avait pris mon bien,
j'étais brisée d'alarmes.
Mais voici ton cœur près du mien,
douces voici mes larmes.

(Ransk. anonymi)

Autio maa

Sieluni maa on
 ääretön niinkuin Aasia,
 autio jäämeren lailla.
 Harmaata hiekkaa,
 hiekkaa ja harmaita paasia
 kaikkea kasvua vailla.

Aikoja sitten
 jäljet on karavaanien
 hiekka ahminut siellä.
 Kangastus mikään
 ei näy luoksensa maanien
 katseen tyhjällä tiellä.

Sieluni maahan
 pilvi on varjon heittänyt
 kauas lännestä itään.
 Viimeinen lintu
 siivellä päänsä on peittänyt.
 Ei ole elävää mitään.

(Uuno Kailas, *Paljain jaloin*, 1928)

Pays désert

Mon âme est un pays
 Immense à l'instar de l'Asie,
 Désert tel l'océan glacial.
 Ce n'est que sable gris,
 Sable et massifs de rochers gris,
 Et sans le moindre végétal.

Depuis longtemps déjà
 Les empreintes des caravanes
 Sont ensevelies dans le sable.
 Nul mirage illusoire
 Ne s'y distingue de la terre
 Sur la voie vide du regard.

Le pays de mon âme
 Est assombri par un nuage,
 Loin, du ponant jusqu'au levant.
 Et le dernier oiseau
 Sous son aile a caché sa tête.
 Il ne reste rien de vivant.

(Ransk. SC)

Tuutulaulu

Tuuti, tuuti pulmustain,
tuuti häkkilintustain.
- Maailma on häkki. -
Ettet syntynyt sä vaan
siihen siipes taittamaan,
maammon västäräkki.

Tuuti, tuuti nukkumaan.
Etten tuutis hukkumaan...
- Satumaailmastas
ettet arkeen havahtais
ettet tuskaa vavahtais,
maammon laulurastas.

(Uuno Kailas,
Tuuli ja tähkä, 1922)

Bressarela

Nona, bressa, passeroun miéu
Nona, lou miéu passeroun de gabia
- Lou mounde es una gabia -
Que noun li sigues naissut basta
Per li plegà li ala,
Bouscarleta de mamà.

Nona, bressa, durmèsses.
Que noun ti bressoulèssi à pèrdita...
- De la tiéu fadaria
Noun ti drevilhèsses en lou cada-jour
Noun tremoulèsses dau doulour,
Mèrlou sublaire de mamà.

(Nizz. MdC)

Berceuse

Dodo, dodo, mon moineau,
Dodo, mon oiseau en cage.
- Le monde est une cage. -
Que tu n'y sois né seulement
Pour devoir y plier tes ailes,
Bergeronnette de maman.

Dodo, dodo, endors-toi.
Que ma chanson ne te perde...
- De ton monde enchanté
Que le banal ne te réveille,
Que tu ne trembles de douleur,
Ô merle chanteur de maman.

(Ransk. SC)

Pilvilaulu

Hetket liitävät niinkuin pilvet
vainioitten yli.
Kaikkien pilvien takaa aukee
ahnas Tyhjän syli.

Ei ole mitään armahdusta
sille, mi elää tohti,
sille, mi lentää perhossiivin
Päivän silmiä kohti.

Mikä on rientänyt korkeimmalle,
korkeimmalta se putoo.
Kuolema niittää vainionsa.
Lukki verkkonsa kutoo.

(Uuno Kailas, *Paljain jaloin*, 1928)

Cansoun de nebla

Lu momentoun tamison coma li nebla
Au dessoubre dei camp.
Darrié de touti li nebla si duèrbon
Lu bras engourtt dóu Vuèlh.

Li es minga pietà
Per qu s'avanta en la vida,
Per qu vola mé d'ala de parpalhola
Devers lu uès dóu jour.

Qu s'es mandat au pus aut,
Dau pus aut casquerà.
La mouòrt sega lou siéu prat.
L'aragna teisse la siéu ret.

(Nizz. M9C)

Chant nébuleux

Les moments planent comme les nuages
Au-dessus des plantations.
Derrière tous les nuages se tendent
Les bras voraces du Vide.

Il ne connaît pas la moindre pitié
Pour celui qui ose vivre,
Que portent des ailes de papillon
Au devant des yeux du Jour.

Plus on se dépêche vers les hauteurs,
Plus on tombera de haut.
La camarde fauche sa plantation.
L'araignée tisse sa toile.

(Ransk. SC)

Paljain jaloin

Niin mä kerran
tieni aloin,
niin mä kuljen:
paljain jaloin.

Avohaavat
syvät näissä
ammottavat
kantapäissä:

rystysihin
joka kiven
jäännyt niist' on
verta hiven.

- Mutta niinkuin
matkan aloin,
päättän myös sen:
paljain jaloin.

Silloinkin, kun
tuska syvin
viiltää, virkan:
- Näin on hyvin.

- Tapahtukoon
tahtos sinun,
Kohtaloni,
eikä minun.

(Uuno Kailas,
Paljain jaloin, 1928)

A pen descaus

Ensin d'un temp
M'aviassèri
E vau caminant:
A pen descaus.

De plaga duberti,
L'i soun prefoundi,
Espalancadi
En lu taloun:

Doun cada graveta
En li jountura
Es estada, ràia
Un pauc de sanc.

Parrié couma
Mi siéu encaminat,
Acaberai lou viage:
A pen descaus.

Quoura lou mau
Malament talha,
Aloura diéu:
- Ensin sigue.

Destin miéu
Sigue coumplida
La tiéu voulountà
E ren la miéua.

(Nizz. MdC)

Pieds nus

Ainsi un jour
Je suis venu,
Ainsi je marche :
Mes pieds sont nus.

Les plaies à vif,
Profonds sillons,
Y sont béantes
Sous les talons :

Dans les jointures
Où chaque pierre
S'est incrustée
Du sang ruisselle.

- Mais ainsi que
J'ai commencé,
Je finirai :
Nus sont mes pieds.

Et quand le mal
Devient profond
Je dis alors :
« Cela est bon. »

« Que s'accomplissent
Tous tes desseins,
Ô mon Destin,
Et non les miens. »

(Ransk. SC)

Palava laulu

Polun talvisen päähän päätyi
ja hangelle jääksi jäätyi
eräs vaeltaja täältä.
- Mut laulu soi hänen päänsä päältä.

Se soi ja - hulmuten paloi.
Ja nukkujan otsalle valoi
se seppelen tulta.
Tuli taivaalle nous. Jäi maahan multa.

(Uuno Kailas, *Paljain jaloin*, 1928)

Un chant ardent

En atteignant le bout du sentier hivernal,
Il s'effondra, gelé, sur la couche de neige,
Le voyageur venu d'ici.
- Mais un chant, tout à coup, retentit sur sa tête.

Il retentit... et s'embrasa,
Versant sur le front du dormeur
Une couronne incandescente.
Le feu monta au ciel. Ici resta la terre.

(Ransk. SC)

Suomalainen rukous

Siunaa ja varjele meitä,
 Korkein, kädelläs!
 Kaitse ain kansamme teitä
 vyöttäen voimalla meitä,
 heikkoja edessä!
 Sulta on kaikki suuruus,
 henki sun hengestäs.

Herra, valista meihin
 kasvosi laupiaat,
 kunnes armosi alla
 kukkivat roudan maat!
 Vaivassa vaeltaneihin,
 Herra, valista meihin
 kasvosi laupiaat!

Tutkien sydämemme
 silmäs meihin luo!
 Ettemme harhaan kääntyis,
 ettei kansamme nääntyis,
 silmäsi meihin luo!
 Alati synnyinmaalle
 siipies suoja suo!

(Uuno Kailas, *Uni ja kuolema*, 1931)

Prière finlandaise

Ô Tout-Puissant, que ta main
 Nous bénisse et nous protège !
 Gardien de notre chemin,
 Que ta force nous enserre,
 Nous, si faibles devant toi !
 Toute grandeur est ton œuvre,
 Tout souffle naît de ton souffle.

Révèle-nous, ô Seigneur,
 Ton visage charitable,
 Jusqu'à ce que sous ta grâce
 Fleurira même la glace !
 Nous, minables voyageurs,
 Révèle-nous, ô Seigneur,
 Ton visage charitable !

En explorant notre cœur
 Pose sur nous ton regard !
 Pour nous garder des erreurs,
 Que notre peuple ne meure,
 Pose sur nous ton regard !
 Que toujours notre patrie
 Soit sous ton aile à l'abri !

(Ransk. SC)

Finaali

Elämän keskellä kerran
kaunista untasi nähden.
Näätävin riemu ja tuska on ollut
kauniin tähden.

Ylpeä laulajan arpa:
siunaten laulua, lastaan,
astua otsin korkein
unhoitustansa vastaan.

(Uuno Kailas, *Tuuli ja tähkä*, 1922)

Finale

D'un temp, au mitan de la vida,
Ai vist lou tiéu bèu pantai.
Gauch e tourment m'an estracat
Da la siéu beutà.

Fier es lou souòrt dóu troubaire:
Que benedisse l'enfant siéu, lou cant,
E camina testa auta
Davant dòu siéu denembri.

(Nizz. MdC)

Finale

Jadis au milieu de la vie,
Par ton beau rêve visité,
M'ont épuisé joies et tourments
Sous l'emprise de la beauté.

Fier est le destin du chanteur :
Bénissant le chant, son petit,
Marcher avec la tête haute
À l'encontre de son oubli.

(Ransk. SC)

Adagio

Hetki rajaton
kuin meren sydän salainen ja syvä.
Sen pohjall' onni on
kuin mullan alla paisuvainen jyvä.

Sun katson silmihis
mä, havahtuviin salaisuuksiin noihin,
kuin portit aukenis
niiss' ensi taivaan esikartanoihin.

Näin, silmin nääntyvin,
kuin juonut oisin auringon ja sinen,
näin, täysin sydämin
en ennen nähnyt, ollut onnellinen.

(Uuno Kailas, *Purjehtijat*, 1925)

Adagio

Un instant sans limites
Mystérieux et profond tel le cœur de la mer.
Et le bonheur l'habite
Comme le grain qui gonfle au-dessous de la terre.

Je regarde tes yeux,
Ah, il semble que ces secrets prennent conscience
Et que s'ouvrent en eux
Soudain les portes des limbes de l'existence.

Ainsi de mes yeux las
- Comme si j'eusse bu soleil et océan -
Ainsi, cœur plein à ras,
Jadis je ne voyais, et n'étais point content.

(Ransk. SC)

Peitetyt kasvot

Minä usein unessa miehen nään,
joka kasvonsa peittää -
hän ääneti seisoo, ja käsillään
hän kasvonsa peittää.

Mitä pelkää hän, mitä kaihtaa hän
miks kasvonsa peittää?
Näyn jonkin nähneekö hirveän,
siks kasvonsa peittää -

vai säikkyykö omaa sieluaan
ja kasvonsa peittää -?
Hän on kalpea, ei puhu milloinkaan,
mut kasvonsa peittää.

- Hän on varjoni, yöllinen, valju mies,
joka kasvonsa peittää.
Ketä painaa syyllisen tunnon ies,
todet kasvonsa peittää.

(Uuno Kailas, *Silmästä silmään*, 1926)

Visage couvert

Souvent je vois un homme en rêve
Qui couvre son visage ;
De la main qu'en silence il lève
Il couvre son visage.

Que craint-il donc, et que fuit-il,
Pour couvrir son visage ?
Voit-il quelque vision hostile
Et couvre son visage ?...

Ou est-ce par peur de son âme,
Qu'il couvre son visage ?...
Blafard, jamais il ne s'exclame,
Mais couvre son visage.

Il est mon ombre, homme nocturne et fade,
Qui couvre son visage.
Sur qui pèse le joug d'un sentiment coupable
Couvre son vrai visage.

(Ransk. SC)

Enkeli

Tuli kaunein kaikista enkeleistä
minun lohduttajakseni päälle maan.
Nyt vast' olen ihminen: mulle
hänen kauttaan kaikki annetaan.

Hänen luokseen lentävät laulut
kuin pienet linnut riemuiten.
Hänen ruumiinsa on kuin sielu
ja sielunsa taivaan kaltainen.

Kuin unista suloisista
hän on astunut aineen maailmaan.
Hänen hentoa olkaansa vasten
pään painan nyyhkivän, autuaan.

(Uuno Kailas, *Silmästä silmään*, 1926)

L'ange

Sur terre est venu le plus beau des anges
Pour être ici-bas mon consolateur.
Dorénavant je suis un être humain :
Par lui me sont données toutes faveurs.

Vers lui volent les chants et les louanges
Comme de petits oiseaux insoucieux.
Le corps de l'ange est pareil à une âme
Et son âme en tout point semblable aux cieux.

Comme issu des rêves les plus tranquilles,
Il s'est posé sur le monde physique.
Alors contre son épaule fragile
J'appuie ma tête en sanglots euphoriques.

(Ransk. SC)

Finaali

Vrt. s. 46.

”Olit poissa -”

Olit poissa. Ja poiss’ oli syleilyt.
Olin kauan kaikkea paitsi,
kävin niinkuin paimen säikkynyt,
joka varjojen katraita kaitsi.

Sinä palasit sydämeeni taas
kuin häkkihin, linnun lailla.
Sydän havahtui sinun laulantaas
kuin taivas ääriä vailla.

(Uuno Kailas, *Silmästä silmään*, 1926)

« Li ères pus... »

Li ères pus. Li tiéu caressa màncou.
Lontemp siéu estat esprouvedit,
Barolant couma un pastre espaventat,
A gardà un aver de souloumbrina.

Tournères mai en lo miéu couòr
Couma lou passeroun tourna à la gabia.
E lou miéu couòr si drevilha au tiéu cant
Couma un cel sensa tremegna.

(Nizz. MdC)

« Tu étais partie... »

Tu étais partie. Parties tes caresses.
Je suis resté longtemps désemparé,
J’allais tel un pâtre effrayé sans cesse
Qui tout un troupeau d’ombres garderait.

Tu es revenue auprès de mon cœur
Comme l’oiseau revient à sa volière.
Mon cœur par ton chant s’éveilla sur l’heure
Comme le ciel qui n’a pas de frontières.

(Ransk. SC)

Tyhmät ja viisaat

Minä nauran auringolle.
Sekin nauraa minulle.
Se nauraa niinkuin äiti.
On tyhmää nauraa auringolle.
Isä ja äiti ja eno ja täti
eivät koskaan naura sille.
Sillä he ovat isoja ihmisiä.
Ja isot ihmiset ovat viisaita.
Ja viisaat eivät saa nähdä mitään.
Viisaat eivät saa ymmärtää mitään.
Viisaat eivät yhtään tunne aurinkoa.

Mutta minä olen tyhmä
ja nauran auringolle.
Minä melkein luulen, aurinko,
että sinäkin olet tyhmä.

Me nauramme viisaita, aurinko.

(Uuno Kailas, *Purjehtijat*, 1925)

Lu gnaci e lu savi

Mi rihi dóu soulèu.
E finda èu si ri de ièu.
Si ri couma Mamà.
Acò es neci de si rire dóu soulèu.
Papà e Mamà, Barba e Tanta
Jamai si rion d'èu.
Perqué soun gran.
E lu gran soun savi.
E lu savi, li pouòdon vèire ren.
E l'i pouòdon capì ren.
Lu savi counouisson ren lou soulèu.

Ma ièu siéu gnaci
E mi rihi dóu soulèu.
E finda mi pensi, soulèu,
Que tu tamben siès gnaci.

E nautre, si rien dei savi, soulèu.

(Nizz. MdC)

Les sots et les sages

Je ris du soleil.
Lui aussi rit de moi.
Il rit comme maman.
Il est sot de rire du soleil.
Papa et maman et tonton et tata
ne rient jamais de lui.
Car ce sont de grandes personnes.
Et les grandes personnes sont sages.
Et les sages ne peuvent rien voir.
Les sages ne peuvent rien comprendre.
Les sages ne connaissent pas du tout le soleil.

Mais moi je suis sot
et je ris du soleil.
Je pense même, soleil,
que toi aussi tu es sot.

Nous nous rions des sages, soleil.

(Ransk. SC)

”Eikö se mikä kerran on rakkautta .”

Eikö se mikä kerran on rakkautta
eikö se sitä ole aina
kuinka se voisi lakata itseään olemasta
kuinka kääntyä muuksi
eikö rakkaudella silläkin ole
lukuisat kasvot
eikö se ole enemmän kuin yhdessäolo
eikö se ole ihmistä avarampi voima
meidän elintaidottomuuttamme kantavampi
eikö se ole elämä itse
eikö se mitä kerran rakastamme
meissä alati ole läsnä meitä valaise

(Anja Kosonen-Fantapié, *Minä olin se katse*, 2012)

« Seria pas, cen qu'es amour un còu... ? »

Seria pas, cen qu'es amour un còu
seria pas sempre amour ?
couma pourria si fermà d'estre ?
couma veni autre ?
seria pas qu'amour auguèsse, èu finda,
manti cara ?
seria ren de mai que d'està ensen ?
seria pas una fouòrça mai larga que l'ome
mai regissenta que lou nouòstre noun-gaube à viéure ?
seria pas la vida en propi ?
seria pas que, cen que l'aiman un còu
estague sempre en nautre, nous clarèje ?

(Nizz. MdC)

« Ce qui est une fois de l'amour... ? »

Ce qui est une fois de l'amour
n'en est-ce pas toujours
comment cela pourrait-il cesser d'être soi-même
comment devenir autre
l'amour n'a-t-il pas aussi
de nombreux visages
n'est-ce pas davantage qu'être ensemble
n'est-ce pas une force plus vaste que l'être humain
plus porteuse que notre inaptitude à vivre
n'est-ce pas la vie elle-même
est-ce que ce qu'un jour nous aimons
n'est pas toujours présent en nous qui nous éclaire

(Ransk. Jean-Luc Moreau)

SISÄLLYSLUETTELO

Ohjelmisto.....	5
Esipuhe	7
Säveltäjät	11
Runoilijat.....	19
Esiintyjät	25
Kääntäjät.....	31
Sanat	37

CIEL d'Oc - 2015